

Råvarepriserne stryger op

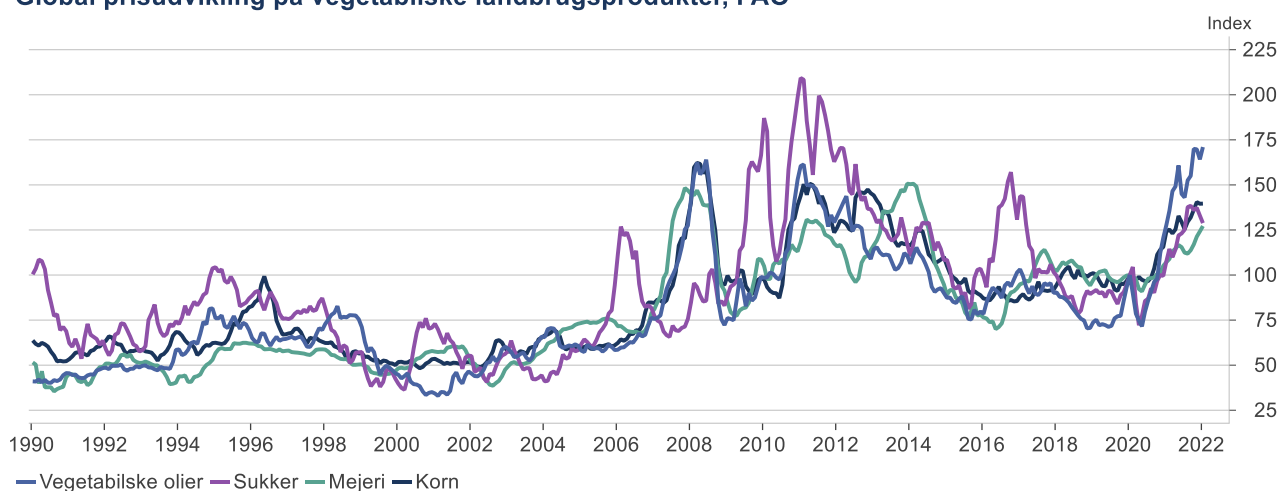
Martin Brauer mkbr@lf.dk 2818 1041
Finn Christensen fch@lf.dk 2724 5639

Det globale marked for landbrugsvarer er aktuelt kendetegnet ved stigende priser. Prisstigningerne er ikke isoleret på udvalgte produkter, men ses for stort set alle råvarer på landbrugsområdet. Markedet for handel med landbrugsvarer er globalt, hvilket betyder at prisen altovervejende bestemmes på verdensmarkedet. Dette notat beskriver prisudviklingen og de vigtigste drivkræfter bag udviklingen.

Stigende priser over en bred kam

Prisen på landbrugsvarer har på det overordnede niveau ligget nogenlunde stabilt siden 2016, hvis man ser bort fra sukkerprodukter. De kraftige prisstigninger kommer i kølvandet på covid-19 pandemien. Prisen på vegetabiliske olier (fra soja, raps, solsikke, oliepalme mv.) er steget mest og ligger nu 75 pct. over niveauet før covid-19. Også prisen på korn (hvede, majs, byg, sorghum), sukker og mejeriprodukter er steget kraftigt siden 2020.

Global prisudvikling på vegetabiliske landbrugsprodukter, FAO

Der har tidligere været perioder med stigende priser på landbrugsprodukter. Men karakteristisk for den nuværende situation er, at en meget bred vifte af produkter stiger simultant. Derudover er stigningstakten for prisudviklingen relativ høj. Set i et historisk perspektiv ligger priserne nu på et relativt højt niveau. Her skal der dog tages højde for, at der er tale om nominelle priser. Se appendiks 1 for den historiske prisudvikling på en række udvalgte konkrete produkter.

Landbrugsprodukterne befinder sig aktuelt på et højprismarked. De fleste varer er relativt dyre, hvilket betyder at der ikke er åbenlyse substitutionsvarer som erstatning for de varer, der er steget mest i pris. Tidligere, hvor der var høje priser på hvede, var majs billigt. Det betød stigende efterspørgsel efter majs og vice versa for hvede, med deraf aftagende prispres til følge.

Et forbrugsdrevet opsving

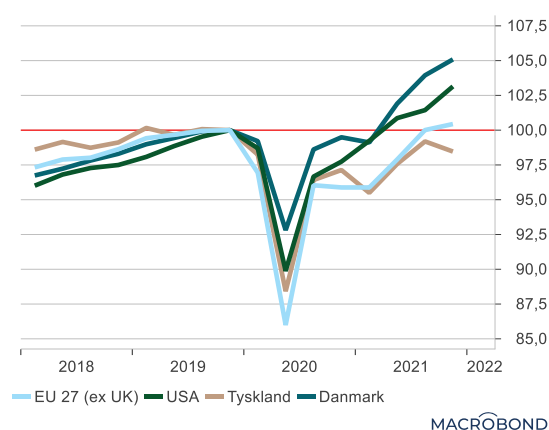
Simultaniteten i de stigende priser skal ses i lyset af det igangværende forbrugsdrevne opsving i den globale økonomi. Der er altså i mindre grad tale om forstyrrelser i produktionen forårsaget af dårligt vejr, som ofte er en drivkraft for prisudviklingen.

Efterspørgsel på landbrugsvarer har i det store og hele været intakt gennem covid-19 pandemien. De omfattende hjælpepakker og kompensationsordninger har holdt hånden under økonomien i de fleste lande og sikret en høj beskæftigelse og et højt forbrug gennem krisen. Samtidig har fødevarerindustrien formået at omstille produktionen fra food service til detailhandel i takt med at restaurations- og hotelbranchen blev lukket ned.

I dag er den økonomiske aktivitet i de fleste lande tilbage på vækstspreet før covid-19, herunder i USA, EU og Kina. Flere centrale økonomier befinder sig i en højkonjunktur med høj efterspørgsel efter varer og tjenester kombineret med mangel på arbejdskraft.

Det bidrager til et yderligere opadgående prispres, der også har afsmittende effekt på landbrugsprodukter. I nogle lande er covid-19 fortsat en begrænsende faktor i forhold til fx oplevelsesindustrien. Det er dog forventningen, at restriktionerne i løbet af efteråret vil bortfalde eller blive væsentligt reduceret.

BNP i udvalgte lande
Indeks Q4 2019 = 100

Logistikkæder og fragtrater

En stigende del af produktionen af landbrugsvarer handles på de globale markeder. Alene i perioden fra 2000 til 2020 er andelen af produktionen, der handles globalt, steget fra 15 pct. til 23 pct. Det betyder også, at de globale logistiksystemer og fragtrater spiller en rolle for prisudviklingen. De globale logistikkæder har været udfordrede af Covid-19. Flaskehalse og kapacitetsproblemer har skabt forsinkelser i flere nøglehaver i USA og Asien. Det har ført til mangel på containere og stigende fragtpreiser. Udfordringerne med de globale logistikkæder er ikke løst. I februar 2022 vurderes det, at ca. 11 pct. af den globale fragt befinder sig på stilleliggende skibe. Det er væsentligt højere end før covid-19, hvor niveauet lå på ca. 7 pct¹. Selvom fragtraterne er faldet fra det meget høje niveau i efteråret 2021, så har de igen været stigende siden starten af 2022.

Det er stor forskel på, i hvilket omfang de enkelte landbrugsprodukter handles globalt. Mælkepulver (50 pct.), sojabønner (45 pct.), vegetabiliske olier (43 pct.), bomuld (36 pct.) og hvede (24 pct.) er de produkter, hvor den største del af produktionen handles på verdensmarkedet.

Stigende energipriser spiller også en rolle

De stigende energipriser er også en drivkraft for prisudviklingen. Siden sommeren 2021 er priserne på energi steget meget kraftigt, herunder prisen på fossile brændstoffer, der i mange lande er et vigtigt element i produktionen af landbrugsvarer. En betydelig del af de samlede driftsomkostninger i landbruget er således udgifter til energi. De stigende energipriser har også ført til høje priser på gødning. Alene i Danmark vurderes

¹ <https://www.ifw-kiel.de/de/publikationen/medieninformation/2022/kiel-trade-indicator-0122-welthandelsuebertriff-vorkrisenniveau/>

de stigende priser på naturgas og el at føre til en stigning i outputpriserne på landbrugsprodukter på godt 7 pct. i 2022 – såfremt det aktuelle niveau fastholdes i hele 2022.

Den grønne omstilling øger efterspørgsel efter landbrugsprodukter

Endelig spiller den grønne omstilling også en rolle. Som konsekvens af transformationen væk fra fossile brændsler mod klimavenlige alternativer stiger efterspørgslen efter landbrugsvarer til produktion af biobrændsler. Foderkorn og sukkerrør er de væsentligste input til fremstilling af bioethanol. Vegetabiliske olier som raps- og sojaolie er væsentlige input til fremstilling af biodiesel. Produktionen af biobrændsler var i 2020 ekstraordinær lav på grund af covid-19. Med genopretningen af verdensøkonomien er efterspørgsel igen stigende. Alene i USA er forbruget af majs og sojaolie til produktion af biobrændstoffer steget med 20-25 pct. i løbet af 2021.

Flere forhold peger mod stigende efterspørgsel efter biobrændsler de kommende år. For det første øger den fortsatte genåbning og genopretning af verdensøkonomien efterspørgslen i sig selv. Udviklingen forventes forstærket af regulering målrettet den grønne omstilling, herunder krav til yderligere krav til CO₂-reduktioner i transportsektoren. Endelige gør de kraftigt stigende energipriser biobrændsler mere konkurrencedygtige sammenlignet med fossile brændstoffer.

Regionale forhold har betydning

Produktionen af landbrugsvarer er koncentreret i få lande, der via de globale markeder forsyner de øvrige lande i verden. Eksempelvis står Rusland, EU, Canada, Ukraine og USA for 73 pct. af den globale eksport af hvede. Det betyder, at lokale og regionale forhold som fx vejrelaterede produktionsforstyrrelser kan føre til prisudsving på konkrete landbrugsvarer.

Verdensmarkedsprisen i 25 år – udvalgte råvarer

Korn - hvede

Anm.: Data fra 1997-2022

Korn - havre

Anm.: Data fra 1997-2022

Korn - majs

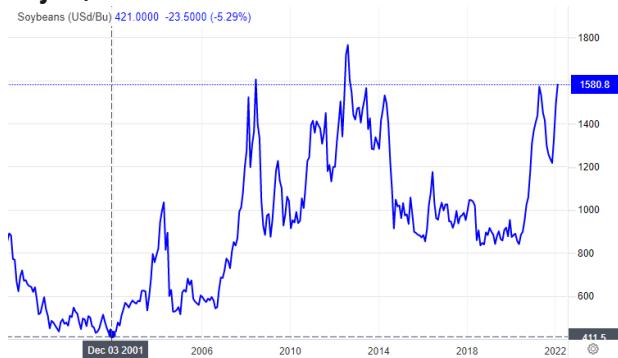
Anm.: Data fra 1997-2022

Sukker

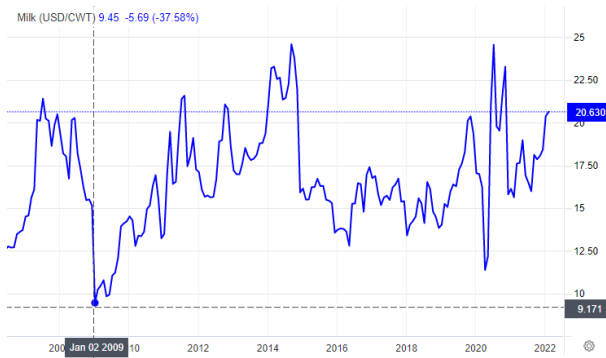
Anm.: Data fra 1997-2022

Sojabønner

Anm.: Data fra 1997-2022

Mælk

Anm.: Data fra 2006-2022

Kaffe

Anm.: Data fra 1997-2022

Tømmer

Anm.: Data fra 1997-2022

Råolie

Anm.: Data fra 1997-2022

Kilde: Tradingeconomics.com

Kul

Anm.: Data fra 2009-2022